

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต

วรภัทร รัตนพาณิชย์

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัญหาอันเกิดจากกฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต 2) เปรียบเทียบและวิเคราะห์ระหว่างประเทศแคนาดา ประเทศเยอรมนี และประเทศไทย และ 3) พัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสม และเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิจัยเชิงเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลจากตำรางานวิจัย บทความวิชาการและสรุปผล

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประเทศไทยนำประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ใช้กับการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต แต่ไม่ได้ครอบคลุมลักษณะการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต 2) การเปรียบเทียบและการวิเคราะห์ระหว่างประเทศแคนาดา ประเทศเยอรมนี และประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ประเทศแคนาดามีกฎหมายการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตเป็นการเฉพาะ โดยมีคำนิยาม สิทธิของผู้เสียหาย การเยียวยาผู้เสียหาย ประเทศเยอรมนีเพิ่มเติมคู่มือทางสื่อสังคมออนไลน์ในประมวลกฎหมายอาญาและมีกฎหมายเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์ ให้ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ลบเนื้อหาที่กลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต ประเทศไทยไม่มีกฎหมายการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตเป็นการเฉพาะ แต่นำประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ใช้กับการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต และ 3) พัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสม ควรจะตรากฎหมายการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตเป็นการเฉพาะ คือ 1) คำนิยาม 2) การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย และ 3) การเยียวยาความเสียหายของผู้เสียหาย

คำสำคัญ: การกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต การคุ้มครอง กฎหมาย

*งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประจำปี 2565

Legal Problems in Relation to Cyber Bullying

Warapat Ratanapanich

Department of Law, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

Abstract

This research article was conducted to serve the following objectives: 1) to study problems of the law in relation to cyberbullying. 2) to compare and analyse the laws of Canada, Germany, and Thailand. 3) to develop appropriate laws against cyberbullying. This qualitative research study was conducted through documentary research from textbooks, research papers, and academic articles, and then provided conclusions.

Research results have revealed the following findings: 1) Thailand has applied the criminal code and the computer-related offenses Act B.E. 2550 to cyberbullying, but it has not included the conduct of cyberbullying. 2) Based on the comparison and analysis of laws in Canada, Germany, and Thailand, it could be observed that Canada has specific provisions for cyberbullying in terms of definition, victim rights, and victim remedies. Germany has amended insults on social media to criminal law. Moreover, German law has enforced social networking platforms to remove content that is unlawful in cyberbullying, while Thai laws have not yet included cyberbullying aspects into the law. Thus, Thai law has applied both the criminal code and the Computer Related Offenses to cyberbullying. 3) In order to develop appropriate legislation on cyberbullying, there should be certain amendments as follows: 1) definition, 2) victims' rights, and 3) victims remedies.

Keywords: Cyber-Bullying, Protection, Law

บทนำ

การก่อความรุนแรงรูปแบบต่าง ๆ ที่อาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบการติดต่อสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ การกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต คือ พฤติกรรมก้าวร้าวและไม่พึงประสงค์ทั้งหลายซึ่งกระทำโดยเจตนาและการกลั่นแกล้งโดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศเครือข่ายคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อย่างโทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ (สาวตรี สุขศรี, 2561) ลักษณะของการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต เช่น ข้อความหยาบคาย ล้อเลียนทำให้อับอาย แบล็คเมลล์ข่มขู่ผ่านข้อความ ภาพ คลิปวิดีโอ โพสต์ต่าง ๆ บนอินเทอร์เน็ต การบล็อกหรือกีดกันผู้อื่นออกจากกลุ่ม สร้างความเกลียดชังและอคติ ผลกระทบของการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตทำให้ผู้เสียหายได้รับความเดือดร้อนรำคาญ กระทบกระเทือนทางจิตใจ

ประเทศไทยมีการปรับใช้กฎหมายหลัก คือ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมาย ได้แก่ 1) ปัญหาคำนิยามของการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต ทำให้ตีความอย่างไม่ชัดเจน 2) ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายที่ไม่มีการแบ่งประเภทค่าเสียหายกับค่าเสียหายพิเศษ และ 3) ปัญหาการเยียวยาความเสียหายของผู้เสียหายที่ไม่มีประสิทธิภาพเนื่องจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มิได้กำหนดให้ผู้ให้บริการเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์มีหน้าที่ลบเนื้อหาเกี่ยวกับกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตทันที ทำให้มีการเผยแพร่เนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตออกไปอย่างแพร่หลาย ด้วยเหตุนี้จึงศึกษาประเทศแคนาดา และประเทศเยอรมนีที่ถึงแม้จะใช้ระบบกฎหมายแตกต่างกันแต่มีกฎหมายเฉพาะเพื่อแก้ปัญหากลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต ประเทศแคนาดาใช้ระบบ Common Law มีคดีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตายจากการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต จึงมีการการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยภาพส่วนบุคคล และการป้องกันทางไซเบอร์ ค.ศ. 2017 ประเทศเยอรมนีใช้ระบบ Civil Law มีการเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาและตรากฎหมายเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์เพื่อแก้ปัญหากลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต

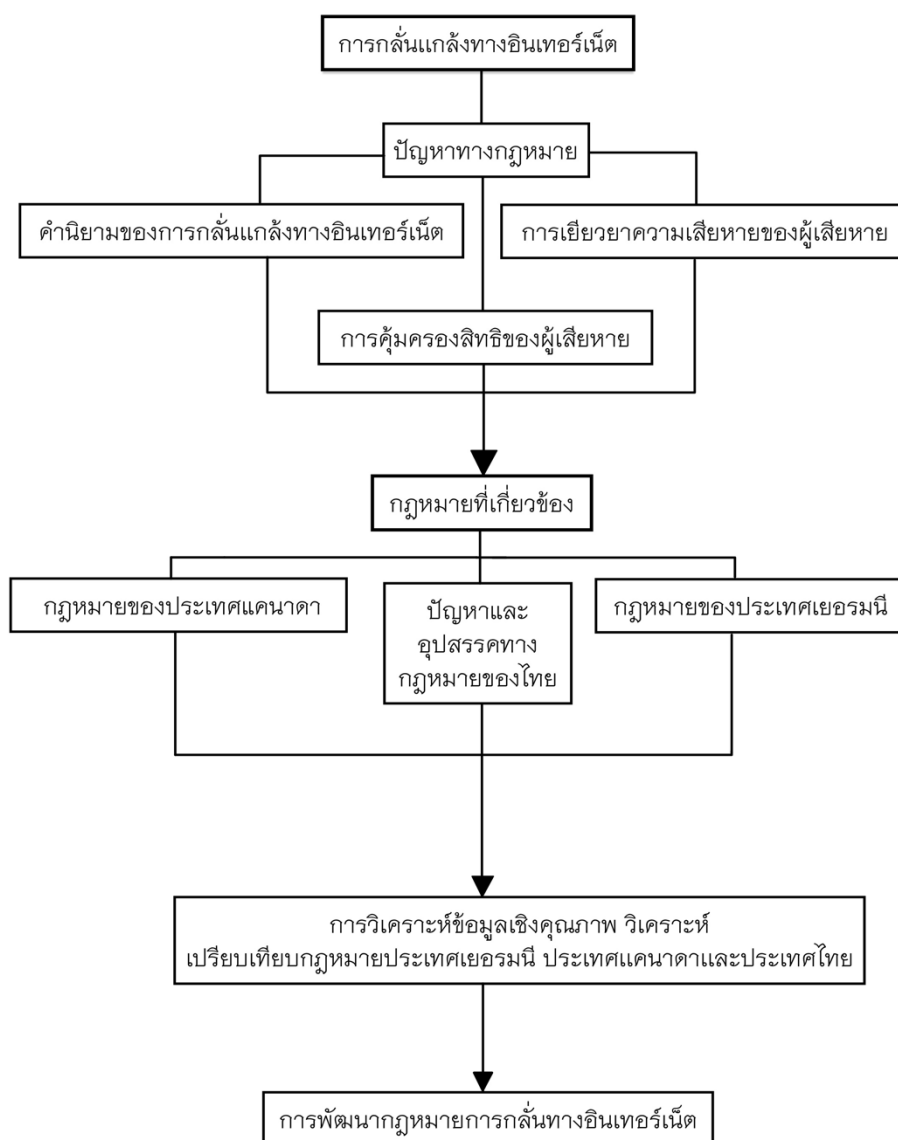
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคอันเกิดจากการที่มีกฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศแคนาดา ประเทศเยอรมนี และประเทศไทย
3. เพื่อพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสม

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาปัญหาการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต มาตรา 326 มาตรา 392 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 14 มาตรา 16 พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 โดยเปรียบเทียบวิเคราะห์กฎหมายต่างประเทศกับประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การเก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร และมีเกณฑ์ในการคัดเลือกจากเอกสารทางวิชาการที่น่าเชื่อถือและเอกสารที่เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต

การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการในประเทศเยอรมนี ประเทศแคนาดา และประเทศไทย โดยข้อมูลแยกเป็นเอกสารปฐมภูมิ เช่น กฎหมาย ตำรา หนังสือ งานวิจัย วารสาร บทความวิชาการ และข้อมูลเป็นเอกสารทุติยภูมิ เช่น เว็บไซต์จากหน่วยงานรัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงยุติธรรมของประเทศแคนาดา ตรวจสอบความถูกต้อง เอกสารพร้อมแยกพิจารณาตามประเด็นการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปจากการศึกษาเนื้อหาเอกสารของประเทศเยอรมนี ประเทศแคนาดา กับประเทศไทย นำข้อมูลที่ได้จากเอกสารโดยวิเคราะห์เชิงบรรยาย

1.2. การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล โดยผู้วิจัยสังเกตหรือรวบรวมข้อมูลหลายอย่างแล้วนำมาแยกพิจารณาเปรียบเทียบกันโดยนำข้อมูลกฎหมายประเทศเยอรมนี ประเทศแคนาดา และประเทศไทยมาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกัน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัญหาอันเกิดจากการที่มีกฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต การที่ปรับใช้กฎหมายหลัก จำนวน 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาปรับใช้ คือ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท แต่การส่งข้อความผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น Line หรือกล่องข้อความ Facebook สามารถที่จะส่งข้อความไปยังบุคคลนั้นโดยตรงโดยไม่มีบุคคลที่สามรู้เห็นจึงไม่อาจเข้าองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 326 แต่ข้อมูลที่เผยแพร่มีลักษณะของการใส่ความด้วยคำพูด ภาพ เสียงถึงผู้เสียหายอย่างเฉพาะเจาะจง โดยมีบุคคลที่สามรับรู้ข้อความ เช่น มีการเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Twitter, Youtube หรือเปิดเผยแลกเปลี่ยนข้อมูลในระบบสนทนาออนไลน์ เช่น Line ซึ่งมีบุคคลที่สามรับรู้เข้าองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 326 ได้ (สาวตรี สุขศรี, 2561) และมาตรา 392 ผู้ใดทำให้ผู้อื่นเกิดความหวาดกลัว

หรือความตกใจ โดยการขู่เช็ก แต่ลักษณะการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตมีหลายกรณี อาจเป็นเพียงการใช้ถ้อยคำ ข้อความหรือภาพที่ทำให้ผู้เสียหายรู้สึกเสียใจหรือวิตกกังวล จึงอาจจะไม่เข้าองค์ประกอบถึงขั้นเป็นการขู่เช็กทำให้ผู้เสียหายรู้สึกหวาดกลัวหรือตกใจและไม่เป็นความผิดตามมาตรา 392 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 เป็นกฎหมายเฉพาะที่กำหนดความผิดในการสื่อสารข้อมูลคอมพิวเตอร์ เช่น มาตรา 14 มีหลักการลงโทษการเผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์สำหรับข้อมูลปลอม ข้อมูลลามก และเมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่า ถ้าพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตเป็นการเผยแพร่ข้อมูลปลอม เท็จ หรือลามกจึงสามารถปรับใช้มาตรา 14 ถ้าเป็นการล้อเลียน การติดตามทางสื่อออนไลน์ซึ่งไม่ได้ใช้ข้อมูลปลอมหรือลามก จึงไม่เข้าองค์ประกอบมาตรา 14 (ฟ้าใส สามารถ และ คณาธิป ทองรวีวงศ์, 2564) มาตรา 16 บัญญัติแต่เฉพาะการเผยแพร่ภาพ ดัดต่อ หรือดัดแปลงภาพทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง อับอาย ถูกเกลียดชัง แต่ไม่ได้บัญญัติให้รวมถึงการโพสต์ข้อความหรือภาพที่ทำให้ผู้ถูกกระทำรู้สึกหดหู่หรือด้อยค่าจากการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตแต่ไม่ถึงขนาดทำให้ผู้ถูกกระทำเสียชื่อเสียงโดยตรงหรือความเสียหายทางจิตใจและประเทศไทยไม่มีหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการป้องกันและควบคุมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต (ดวงเด่น นาคสีหราช, 2561)

2. การเปรียบเทียบและวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตของแต่กระหว่างประเทศแคนาดา ประเทศเยอรมนี และประเทศไทย

2.1 คำนิยาม สำหรับประเทศแคนาดา รัฐโนวาสโกเชียได้มีการตราพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางไซเบอร์ ค.ศ. 2013 เป็นกฎหมายเฉพาะฉบับแรกของประเทศแคนาดาที่คุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ผู้เสียหายสามารถขอความคุ้มครองจากการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตและฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายได้ โดยพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้การกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต หมายถึง การสื่อสารใด ๆ ทางอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งรวมถึงการสื่อสารโดยใช้คอมพิวเตอร์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ เว็บไซต์เครือข่ายสังคม ข้อความตัวอักษร เว็บไซต์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นการสื่อสารซ้ำ ๆ หรือต่อเนื่องด้วยเจตนาทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัว รบกวน ตูมฉิ่น ทำให้อับอาย หดหู่ ทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ อารมณ์ ความเป็นอยู่ ชื่อเสียง และรวมถึงการช่วยเหลือหรือส่งเสริมให้เกิดการสื่อสารเช่นนั้นในทางใดทางหนึ่ง (ฟ้าใส สามารถ และ คณาธิป ทองรวีวงศ์, 2564) ต่อมาพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางไซเบอร์ ค.ศ. 2013 ถูกรัฐสภายกเลิกไปทั้งฉบับเนื่องจากมีคำพิพากษาในคดี Crouch v. Snell ในค.ศ. 2015 ของศาลฎีกาของรัฐโนวาสโกเชียให้เหตุผลว่า คำนิยามการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตมีความหมายกว้างไปและไม่ชัดเจน อันอาจกระทบต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (วรรณ ดาราพงษ์, 2564) ต่อมาใน ค.ศ. 2017

มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยภาพส่วนบุคคลและการป้องกันทางไซเบอร์ ค.ศ. 2017 (Intimate Images and Cyber-protection Act 2017 หรือ IICPA) เพื่อให้ได้รับการเยียวยา ยับยั้ง ป้องกัน และตอบสนองต่ออันตรายของการแบ่งปันภาพที่เป็นส่วนตัวและการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตโดยไม่ได้รับความยินยอม และเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ชาวโนวาสโกเชีย สามารถโต้ตอบหากถูกเผยแพร่ภาพที่เป็นส่วนตัว และการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตโดยไม่ได้รับความยินยอม (Department of Justice, 2022) การกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต หมายถึง การสื่อสารผ่านสื่อข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้เกิดหรือน่าจะทำให้เกิดความเสียหายต่อสุขภาพหรือความเป็นอยู่ของบุคคลอื่น โดยเกิดจากการสื่อสาร อันมีเจตนาที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสุขภาพหรือความเป็นอยู่ของบุคคลอื่น หรือเกิดจากความประมาทที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อสุขภาพหรือความเป็นอยู่ของบุคคลอื่น รวมถึงการสร้างโปรไฟล์ที่สันนิษฐานว่าผู้สร้างเป็นบุคคลอื่น การแอบอ้างว่าตนเป็นบุคคลอื่นที่เขียนข้อความ การเปิดเผยข้อเท็จจริงส่วนบุคคลที่เป็นการทำให้ผู้เสียหายสูญเสียความมั่นใจ การข่มขู่ การสื่อสารในลักษณะอนาจาร การสื่อสารที่ทำให้ผู้เสียหายเดือดร้อนรำคาญ การกล่าวข้อความอันเป็นเท็จ การสนับสนุนให้บุคคลอื่นฆ่าตัวตาย (วรรณ ดาราพงษ์, 2564) สำหรับประเทศเยอรมนีมีคณะกรรมการการยุโรปให้นิยามการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตไว้กว้าง ๆ ว่าหมายถึงการล่วงละเมิดทางวาจาหรือจิตใจซ้ำ ๆ ซึ่งดำเนินการโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ต่อบุคคลอื่นผ่านบริการออนไลน์ และโทรศัพท์มือถือ โดยประเทศเยอรมนีได้นำคำนิยามนี้มาใช้ (สาวตรี สุขศรี, 2561) สำหรับประเทศไทยไม่มีกฎหมายการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต เป็นการเฉพาะ ไม่มีคำนิยามการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดปัญหาการตีความความหมายการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต

2.2 การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย สำหรับประเทศแคนาดา ผู้เสียหายมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ลบข้อความ โดยสื่อสังคมออนไลน์หลายแห่งได้กำหนดนโยบายเนื้อหาและนำเสนอช่องทางที่สามารถเข้าถึงได้เพื่อรายงานเนื้อหาที่เป็นการละเมิดหรือเกี่ยวข้องกับ การกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตหรือภาพส่วนบุคคลที่ไม่ได้รับความยินยอม ต่อมา ค.ศ. 2017 ศาลสูงสุดของแคนาดาตัดสินให้ศาลในรัฐต่าง ๆ มีอำนาจในการออกคำสั่งต่อต้านเครื่องมือค้นหา เช่น Google, Bing, Yahoo ศาลสามารถสั่งให้เครื่องมือค้นหาลบลิงก์ URL ของภาพที่แชร์โดยไม่ได้รับความยินยอม โดยใช้เครื่องมือค้นหาต่าง ๆ เช่น Google, Bing ช่วยให้ผู้เสียหายร้องขอให้ลบลิงก์ URL ได้โดยตรง (Department of Justice, 2022) แต่ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ได้ว่าผู้ใช้ มีการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต และการเผยแพร่ภาพส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอม ผู้เสียหายฟ้องเรียกค่าเสียหาย ศาลสั่งให้ผู้ที่กระทำความผิดลบเนื้อหาดิจิทัลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคำสั่งคุ้มครองทางไซเบอร์ โดยคำสั่งคุ้มครองทางไซเบอร์ของศาล ได้แก่ 1) คำสั่งห้ามเผยแพร่ภาพ

ส่วนบุคคล คำสั่งห้ามสื่อสารที่เป็นกรกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต 2) คำสั่งลบหรือปิดการเข้าถึงภาพที่ส่วนบุคคล และ 3) คำสั่งให้จ่ายค่าเสียหายในกรณีความเสียหายทั่วไป หรือค่าเสียหายพิเศษในกรณีความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้เสียหาย (Department of Justice, 2022) ประเทศเยอรมนีมีประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันใช้กับการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต เช่น มาตรา 185 ผู้ใดใส่ร้ายผู้อื่นโดยการใส่ร้าย เป็นเท็จ ทำให้เกิดความเสียหายหรือทำให้มีการตัดสินคุณค่าในเชิงลบต่อผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับ ต่อมารัฐสภาตระหนักว่าการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตมีความอันตรายมากกว่าการกลั่นแกล้งแบบกายภาพจึงแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาใน ค.ศ. 2015 เพื่อขยายขอบเขตการบังคับใช้การกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตที่มีจำนวนมากขึ้นผ่านการใช้รูปภาพที่มีลักษณะเสื่อมเสียหรือทำให้อับอายทางสื่อสังคมออนไลน์โดยมาตรา 201a ให้บุคคลใดที่ถ่ายรูปหรือทำรูปขึ้นมาโดยมิได้รับความยินยอมทำให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อผู้อื่นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับ (Hörnle & Schmidt-Kassen, 2018) แต่ประเทศไทยไม่มีกฎหมายเป็นการเฉพาะ ทำให้เกิดปัญหาการตีความการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต

2.3 การเยียวยาความเสียหายของผู้เสียหาย ประเทศแคนาดามีพระราชบัญญัติว่าด้วยภาพส่วนบุคคลและการป้องกันทางไซเบอร์ในรัฐต่าง ๆ เช่น แอลเบอร์ตาสส์แคตเซวัน แมนิโทบา นิวบรันสวิก นิวฟันด์แลนด์และแลบราดอร์ และพริ้นซ์เอ็ดเวิร์ดไอแลนด์ล้วนมีการลงโทษบุคคลที่เผยแพร่ภาพส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอม ผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องละเมิดให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าเสียหายเพื่อชดเชยความเสียหายที่ได้รับ แต่ผู้วิจัยเน้นศึกษา รัฐโนวาสโกเชียเป็นหลักเนื่องจากเป็นรัฐแรกที่มีกฎหมายว่าด้วยภาพส่วนบุคคลและการป้องกันทางไซเบอร์ (Department of Justice, 2022) เมื่อนำพระราชบัญญัติว่าด้วยภาพส่วนบุคคลและการป้องกันทางไซเบอร์ของรัฐโนวาสโกเชียเปรียบเทียบกับรัฐอื่น ๆ พบว่า มีความเหมือนกับรัฐโนวาสโกเชีย คือ แอลเบอร์ตานุญาตให้ศาลออกคำสั่งห้ามไม่ให้เผยแพร่สื่อกรณีในการดำเนินคดี ส่วนนิวบรันสวิกกำหนดห้ามการเผยแพร่โดยอัตโนมัติเมื่อมีคดีเกิดขึ้น และมีความแตกต่างกับรัฐโนวาสโกเชียคือการชดเชยค่าเสียหายในการเผยแพร่ภาพส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมในสัสแคตเซวัน และแอลเบอร์ตาคือค่าเสียหายตามกฎหมายโดยไม่ต้องพิสูจน์ความเสียหาย ส่วนสัสแคตเซวัน และนิวฟันด์แลนด์และแลบราดอร์ผู้กระทำความผิดต้องพิสูจน์ได้ว่าได้รับความยินยอมจากบุคคลในภาพ ส่วนบริติชโคลัมเบียได้เริ่มกระบวนการร่างกฎหมายภาพส่วนบุคคลและการป้องกันทางไซเบอร์ ส่วนนอร์ทเวสต์เทร์ริทอรีส์ นูนาวุตและยูคอนไม่มีกฎหมายภาพส่วนบุคคล และการป้องกันทางไซเบอร์ การกระทำความผิดในการเผยแพร่ภาพส่วนตัวโดยไม่ได้รับความยินยอมนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำผิดจำกัดการใช้งาน ให้ลบรูปภาพออกจากอินเทอร์เน็ต

ให้จ่ายค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการลบรูปภาพ ให้บริษัทพีลันที่ใช้ในการกระทำความผิด (Department of Justice, 2022) ประเทศเยอรมนีมีการตรากฎหมายเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์ (NETZWERKDURCHSUCHUNGSGESETZ) ใน ค.ศ. 2017 เนื่องจากมีการพัฒนาเทคโนโลยีด้านภาพถ่ายและลักษณะการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตที่จะละเมิดสิทธิส่วนบุคคลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยกำหนดหน้าที่ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ที่สนับสนุนการแพร่กระจายเนื้อหาการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต และให้ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ที่ลงเนื้อหาการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตไม่ว่าจะเป็นข้อความ รูปภาพ วิดีโอหรือสื่อที่มีเนื้อหาการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตก่อให้เกิดความเกลียดชังการดูหมิ่น ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์มีหน้าที่ต้องบล็อกหรือลบ กรณีเนื้อหาการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตอย่างชัดเจนอย่างชัดแจ้งภายในสี่สิบสี่ชั่วโมง หรือกรณีเนื้อหาการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตอย่างไม่ชัดเจนภายในเจ็ดวันเมื่อฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าสิบล้านยูโร กฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่สามารถแก้ปัญหากการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต (Hörmle & Schmidt-Kassen, 2018) ประเทศไทยนำพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ใช้กับการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต โดยกำหนดเฉพาะความผิดในการสื่อสารข้อมูลคอมพิวเตอร์ มาตรา 14 มีหลักการการลงโทษการเผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์ข้อมูลปลอม ข้อมูลลามก มาตรา 16 บัญญัติเฉพาะการเผยแพร่ภาพตัดต่อหรือดัดแปลงภาพทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียงอับอายถูกเกลียดชัง แต่ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์มิได้มีหน้าที่ลบข้อความที่กลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ว่า

1. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ปัญหาอันเกิดจากการที่มีกฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต เนื่องจากประเทศไทยมีการปรับใช้กฎหมายหลัก จำนวน 2 ฉบับ คือ ประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ปรับใช้ แต่การกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตอาจไม่เข้าองค์ประกอบความผิดตามกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายการตีความการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต และกฎหมายทั้งสองฉบับไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหากการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต

2. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบและวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศแคนาดา ประเทศเยอรมนีและประเทศไทย

2.1 คำนิยาม ประเทศแคนาดา มีพระราชบัญญัติว่าด้วยภาพส่วนบุคคลและการป้องกันทางไซเบอร์ ค.ศ. 2017 มีคำนิยามการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต หมายถึง การสื่อสารผ่านสื่อข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ทั้งทางตรงและทางอ้อม อันเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดหรือน่าจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสุขภาพหรือความเป็นอยู่ของบุคคลอื่น เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่า ประเทศแคนาดา แตกต่างกับประเทศเยอรมนีและประเทศไทย คือ ประเทศแคนาดา มีคำนิยามในกฎหมายเฉพาะ ประเทศเยอรมนีมีคณะกรรมการการยุโรปให้นิยามการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตไว้กว้าง ๆ ว่าหมายถึง การล่วงละเมิดทางวาจาหรือจิตใจซ้ำ ๆ ซึ่งดำเนินการโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่อบุคคลอื่นผ่านบริการออนไลน์ และโทรศัพท์มือถือ แต่ประเทศไทยไม่มีคำนิยามในกฎหมายเป็นการเฉพาะ

2.2 การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่า ประเทศแคนาดา แตกต่างกับประเทศเยอรมนี และประเทศไทย คือ ประเทศแคนาดา มีกฎหมายพิเศษให้ผู้เสียหายฟ้องคดีต่อศาล โดยผู้เสียหายต้องพิสูจน์ได้ว่าการเผยแพร่ภาพส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอม ศาลสั่งให้ผู้เสียหายได้รับค่าเสียหายโดยแยกตามประเภทความเสียหายออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ค่าเสียหาย หากเป็นกรณีความเสียหายทั่วไป และ 2) ค่าเสียหายพิเศษ หากเป็นกรณีความเสียหายร้ายแรง แต่ประเทศเยอรมนีและประเทศไทยนำประมวลกฎหมายอาญาใช้กับการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตเหมือนกัน คือ ประเทศเยอรมนีและประเทศไทยให้ผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลได้ ถ้าการกระทำเข้าองค์ประกอบความผิดของประมวลกฎหมายอาญา ในขณะที่ประเทศไทย ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 14 มาตรา 16 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ซึ่งมีการลงโทษจำคุกหรือปรับ แต่ไม่มีการแยกประเภทค่าเสียหายกับค่าเสียหายพิเศษ

2.3 การเยียวยาความเสียหายของผู้เสียหาย เมื่อวิเคราะห์แล้ว พบว่า ประเทศแคนาดาแตกต่างกับประเทศเยอรมนี และประเทศไทย คือ ประเทศแคนาดา มีกฎหมายพิเศษกำหนดให้เมื่อมีผู้กระทำความผิดในการเผยแพร่ และแจกจ่ายภาพส่วนตัวโดยไม่ได้รับความยินยอม ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และศาลสั่งห้ามผู้กระทำความผิดใช้อินเทอร์เน็ตหรือจำกัดการใช้งาน คำสั่งให้ลบรูปภาพออกจากอินเทอร์เน็ต หรือคำสั่งให้ชดเชยค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการลบรูปภาพออกไป และคำสั่งให้บริษัทยักษ์ที่ใช้ในการกระทำความผิด แต่ประเทศเยอรมนีกับประเทศไทยมีความแตกต่างกันในเรื่องการลบข้อความ กล่าวคือ ประเทศเยอรมนีตรากฎหมายเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์เพื่อกำหนดหน้าที่ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ที่สนับสนุนการแพร่กระจายทางอินเทอร์เน็ต เมื่อผู้เสียหายมีการรายงาน

ต่อผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ว่ามีเนื้อหาการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตอย่างชัดเจน ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์มีหน้าที่บล็อกหรือลบเนื้อหาไม่ว่าจะเป็นข้อความ รูปภาพ วิดีโอ หรือสื่อต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาก่อให้เกิดความเกลียดชังดูหมิ่น ถ้าเนื้อหาการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตอย่างชัดเจนภายในสี่สิบสี่ชั่วโมง หรือถ้าเนื้อหาการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตอย่างชัดเจนภายในเจ็ดวัน หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าสิบล้านยูโร แสดงให้เห็นว่าประเทศแคนาดา และประเทศเยอรมนีเหมือนกัน คือ ประเทศแคนาดา และประเทศเยอรมนีที่ถึงแม้จะใช้ระบบกฎหมายแตกต่างกันแต่มีกฎหมายเฉพาะเพื่อแก้ปัญหาการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต จึงตรากฎหมายพิเศษแยกต่างหากจากประมวลกฎหมายอาญาเพื่อเยียวยาความเสียหายของผู้เสียหายให้ได้รับการลบเนื้อหาการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต ทำให้แก้ปัญหาการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตที่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ แตกต่างกับประเทศไทยที่มีพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ให้ผู้เสียหายต้องฟ้องคดีว่ามีการเผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์ข้อมูลปลอม ข้อมูลลามก แต่กฎหมายมิได้กำหนดหน้าที่ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์บล็อกหรือลบเนื้อหาการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตทันที ทำให้ผู้เสียหายมิได้รับการเยียวยาความเสียหายทันที

3. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสม จากการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่ควรจะตรากฎหมายการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตเป็นการเฉพาะ ให้มีการระบุคำนิยาม การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย การเยียวยาความเสียหายของผู้เสียหาย

3.1 ควรจะระบุให้มีคำนิยามของการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต ว่าหมายถึงการสื่อสารผ่านสื่อข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

3.2 ควรจะระบุให้มีการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ให้แยกประเภทค่าเสียหายกับค่าเสียหายพิเศษ

3.3 ควรจะระบุให้มีการเยียวยาความเสียหายของผู้เสียหาย ให้ศาลสั่งผู้กระทำความผิดจำกัดการใช้งานทางอินเทอร์เน็ต คำสั่งให้ลบรูปภาพ ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์มีหน้าที่ลบเนื้อหาการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตอย่างชัดเจนภายในสี่สิบสี่ชั่วโมง

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบระหว่างประเทศแคนาดา ประเทศเยอรมนี และประเทศไทย

ประเด็น	ประเทศแคนาดา	ประเทศเยอรมนี	ประเทศไทย	สิ่งที่แก้ไขเพิ่มเติมหรือพัฒนา
1. นิยามของการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต	หมายถึง การสื่อสารผ่านสื่อข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ทั้งทางตรงและทางอ้อม	หมายถึง การล่วงละเมิดทางวาจาหรือจิตใจซ้ำ ๆ ซึ่งดำเนินการโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่อบุคคลอื่นผ่านบริการออนไลน์และโทรศัพท์มือถือ	ไม่มี	ควรจะหมายถึงการสื่อสารผ่านสื่อข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ทั้งทางตรงและทางอ้อม
2. สิทธิของผู้เสียหาย	ผู้เสียหายได้รับค่าเสียหายแยกประเภทค่าเสียหายกับค่าเสียหายพิเศษ	มีสิทธิฟ้องคดี ถ้าบุคคลใดทำรูปโดยมิได้รับความยินยอม	มีสิทธิฟ้องคดีว่ามีการเผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์ข้อมูลปลอมข้อมูลลามก	ควรจะแยกประเภทค่าเสียหายกับค่าเสียหายพิเศษ
3. การเยียวยาความเสียหายของผู้เสียหาย	ศาลสั่งผู้กระทำผิดจำกัดใช้อินเทอร์เน็ต คำสั่งให้ลบรูปภาพ คำสั่งให้บริบทพยานที่ใช้ในการกระทำ ความผิด	ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์มีหน้าที่บล็อกหรือลบเนื้อหาที่ก่อให้เกิดความเกลียดชัง ถ้าเป็นการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตอย่างชัดเจนภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง	ไม่มี	ควรจะให้ศาลสั่งผู้กระทำผิดจำกัดการใช้งานทางอินเทอร์เน็ต คำสั่งให้ลบรูปภาพ ควรจะให้ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์มีหน้าที่ต้องลบเนื้อหาการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตอย่างชัดเจนภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรจะตรากฎหมายเป็นการเฉพาะ โดยให้มีการระบุคำนิยามของการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต ว่าหมายถึง การสื่อสารผ่านสื่อข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ทั้งทางตรงและทางอ้อม
2. ควรจะตรากฎหมายเป็นการเฉพาะ โดยให้มีการระบุการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย โดยแยกประเภทค่าเสียหายกับค่าเสียหายพิเศษ
3. ควรจะตรากฎหมายเป็นการเฉพาะ โดยให้มีการระบุการเยียวยาความเสียหายของผู้เสียหาย เช่น การกำหนดให้ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์มีหน้าที่ต้องบล็อกหรือลบเนื้อหาการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตอย่างชัดเจนภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการกำกับดูแลเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากมีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์มีส่วนสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ข้อมูลทางออนไลน์ ควรจะมีกฎหมายกำหนดหน้าที่ของสื่อสังคมออนไลน์ในการดูแลเนื้อหาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่ลงในสื่อสังคมออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

- ดวงเด่น นาคสีหราช. (2561). ทศนคติและปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมการกลั่นแกล้งรังแกทางอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย: ศึกษากรณีนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *CMU Journal of Law and Social Sciences*, 12(1), 135-171.
- ฟ้าใส สามารทด และคณาธิป ทองรวีวงศ์. (2564). หลักการทางกฎหมายของประเทศไทยในการคุ้มครองสิทธิเด็กจากการถูกลั่นแกล้งรังแกทางสื่อออนไลน์. *วารสารการบริหารปกครอง*, 10(1), 78-100.
- วรรณัน ดาราพงษ์. (2564). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลการกลั่นแกล้งรังแกทางไซเบอร์ในกรณีเด็กและเยาวชน. *วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์*, 14(1), 75-98.
- สาวตรี สุขศรี. (2561). อาชญากรรมความรุนแรงบนอินเทอร์เน็ต. *วารสารนิติศาสตร์*, 47(2), 268-300.
- Department of Justice. (2022). *Report on the review of the intimate images and cyber-protection act*. Crown Publishing.
- Hörnle, J., & Schmidt-Kassen, M. (2018). *The criminalisation of abusive and offensive communication in German law*. UK Law Commission.